קיצור שלחן ערוך — הלכות סכה

מִצְוָה לִבְנוֹת הַסֻּכָּה מִיָּד בַּיּוֹם שֶׁלְּאַחַר יוֹם הַכִּפּוּרִים, וַאֲפִלּוּ הוּא עֶרֶב שַׁבָּת, דְּמִצְוָה הַבָּאָה לְיָדוֹ אַל יַחְמִיצֶנָּה. וְיִבְחַר מָקוֹם נָקִי לְהַעֲמִידָהּ שָׁם. וּמִצְוָה עַל כָּל אָדָם שֶׁיַּעֲסֹק בְּעַצְמוֹ בַּעֲשִׂיַּת הַסֻּכָּה וּבְהַנָּחַת הַסְּכָךְ. וְאַף עַל פִּי שֶׁהוּא אָדָם נִכְבָּד, וְזֶה כְּבוֹדוֹ, שֶׁעוֹסֵק בְּעַצְמוֹ בַּמִּצְוָה. וּמִן הָרָאוּי הָיָה לְבָרֵךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ עַל עֲשִׂיַּת הַסֻּכָּה, אֶלָּא שֶׁאָנוּ סוֹמְכִין עַל שֶׁהֶחֱיָנוּ שֶׁאוֹמְרִים בַּקִּדּוּשׁ. וְיַהֲדֵר לְיַפּוֹת אֶת הַסֻּכָּה וּלְהַנְאוֹתָהּ בְּכֵלִים נָאִים וּמַצָּעוֹת נָאוֹת כְּפִי כֹּחוֹ.

בְּעִנְיַן דָּפְנוֹת הַסֻּכָּה, יֵשׁ הַרְבֵּה חִלּוּקֵי דִינִים, וְאֵין הַכֹּל בְּקִיאִים. עַל כֵּן צְרִיכִין לַעֲשׂוֹת דְּפָנוֹת שְׁלֵמוֹת וַחֲזָקוֹת, שֶׁלֹּא יְהֵא הָרוּחַ מֵנִיעַ אוֹתָן, וְגַם שֶׁלֹּא יְכַבֶּה הָרוּחַ אֶת הַנֵּרוֹת. וּמִי שֶׁאֵין לוֹ דֵּי צָרְכּוֹ לִדְפָנוֹת, מוּטָב שֶׁיַּעֲשֶׂה שָׁלֹשׁ שְׁלֵמוֹת, מֵאַרְבַּע שֶׁאֵינָן שְׁלֵמוֹת. וּמִי שֶׁיָּדוֹ מַשֶּׂגֶת, מִצְוָה לוֹ שֶׁתִּהְיֶה לוֹ סֻכָּה בְּנוּיָה עִם גַּגּוֹת, שֶׁנִּפְתָּחִים וְנִסְגָּרִים עַל יְדֵי צִירִים, לְסָגְרָם בְּשָׁעַת הַגְּשָׁמִים, וּכְשֶׁפָּסְקוּ הַגְּשָׁמִים, נִפְתָּחִים הַגַּגּוֹת, וְהַסְּכָךְ הוּא נָגוּב, וְיָכוֹל לְקַיֵּם מִצְוַת סֻכָּה כָּרָאוּי.

גַּם בַּסְּכָךְ יֵשׁ כַּמָּה דִינִים. וְכֵיוָן שֶׁאָנוּ נוֹהֲגִין לְסַכֵּךְ בְּעַנְפֵי אִילָנוֹת אוֹ בְּקָנִים, כֵּיוָן שֶׁהֵם גִּדּוּלֵי קַרְקַע וְהֵמָּה תְּלוּשִׁים וְאֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה וְאֵינָם קְשׁוּרִים יַחַד, אֵין בָּהֶם שׁוּם חֲשָׁשׁ.

לַכַּתְּחִלָּה רָאוּי לְהַחְמִיר, שֶׁלֹּא לְהַנִּיחַ עַל הַסֻּכָּה דָּבָר הַמְקַבֵּל טֻמְאָה, שֶׁיְּנִיחַ עָלָיו אֶת הַסְּכָךְ, כְּגוֹן סָלָמוֹת שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם בֵּית קִבּוּל הַשְּׁלִיבוֹת, וְכָל שֶׁכֵּן שְׁאָר כֵּלִים, כְּגוֹן מָרָה [מְעַדֵּר] וּמַגֵּרְפָה, וַאֲפִלּוּ לִתֵּן אוֹתָם עַל הַסְּכָךְ לְהַחֲזִיקוֹ, יֵשׁ לְהַחְמִיר. וּבְדִיעֲבַד אוֹ שֶׁאֵין לוֹ שְׁאָר דְּבָרִים, הַכֹּל מֻתָּר, דְּקָיְמָא לָן, דְּמֻתָּר לְהַעֲמִיד אֶת הַסְּכָךְ בְּדָבָר הַמְקַבֵּל טֻמְאָה (תרכט).

צָרִיךְ לְהַנִּיחַ סְכָךְ, עַד שֶׁתְּהֵא צִלָּתָהּ מְרֻבָּה מֵחַמָּתָהּ, שֶׁאִם הָיְתָה חַמָּתָהּ מְרֻבָּה מִצִּלָּתָהּ, פְּסוּלָה מִן הַתּוֹרָה. וְלָכֵן צְרִיכִין לְזָהֵר לְהַנִּיחַ כָּל כָּךְ, שֶׁאֲפִלּוּ כְּשֶׁיִּתְיַבֵּשׁ, תְּהֵא צִלָּתָהּ מְרֻבָּה. גַּם צְרִיכִין לְזָהֵר, שֶׁלֹּא יְהֵא בְּמָקוֹם אֶחָד אֲוִיר שְׁלשָׁה טְפָחִים. וּלְכַתְּחִלָּה צְרִיכָה שֶׁיְּהֵא אֲוִיר קְצָת בֵּין הַסְּכָךְ, כְּדֵי שֶׁיֵּרָאוּ הַכּוֹכָבִים. וּמִכָּל מָקוֹם, אִם הָיְתָה מְעֻבָּה, שֶׁאֵין הַכּוֹכָבִים נִרְאִים, כְּשֵׁרָה. אֲבָל אִם הָיְתָה מְעֻבָּה כָּל כָּךְ, שֶׁאֲפִלּוּ אִם יוֹרְדִים גְּשָׁמִים הַרְבֵּה, אֵינָם יוֹרְדִים לְתוֹכָהּ, אִם כֵּן הַוְיָא כְּעֵין בַּיִת, וּפְסוּלָה.

בַּסֻּכּוֹת הַבְּנוּיוֹת, לִפְעָמִים בּוֹלְטִים דַּפִּים לְמַעְלָה עַל הַכְּתָלִים, וְעַל דַּפִּים אֵלּוּ מֻנָּחִים הַכְּלוֹנָסָאוֹת שֶׁעֲלֵיהֶם הַסְּכָךְ. וּמֵאַחַר שֶׁאֵין הַדַּף רָחָב אַרְבַּע אַמּוֹת, אֵנוֹ פּוֹסֵל אֶת הַסֻּכָּה מִשּׁוּם סְכָךְ פָּסוּל, כִּי הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי הִיא, דִּבְפָחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת, אָמְרִינַן דִּפֵּן עֲקֻמָּה. פֵּרוּשׁ, שֶׁנָּחְשָׁב אֶל הַדִּפֵּן, וְחָשְׁבִינַן לֵהּ כְּאִלּוּ הַדִּפֵּן נִתְעַקְּמָה שָׁם לְמַעְלָה, אֶלָּא שֶׁאֵין יוֹשְׁבִים וְאֵין יְשֵׁנִים שָׁם תַּחַת הַדַּף, כִּי שָׁם אֵין לוֹ דִּין סֻכָּה, וַאֲפִלּוּ אֵינוֹ רָחָב אֶלָּא אַרְבָּעָה טְפָחִים. אֲבָל יֶתֶר הַסֻּכָּה, כְּשֵׁרָה. אַךְ אִם מֻנָּחִים אֵצֶל הַדִּפֵּן דַּפִּים בְּרֹחַב אַרְבַּע אַמּוֹת אוֹ יוֹתֵר, זֶהוּ נִקְרָא סְכָךְ פָּסוּל, וּפוֹסֵל אֶת כָּל הַסֻּכָּה. וּמִכָּל מָקוֹם אִם אֵינוֹ כֵּן אֶלָּא בְּצַד אֶחָד, כְּמוֹ שֶׁהַדֶּרֶךְ הוּא בְּקְצָת סֻכּוֹת בְּנוּיוֹת שֶׁעוֹשִׂין קְצָת תִּקְרָה מִצַּד אֶחָד (כְּדֵי לְפַנּוֹת לְשָׁם אֶת הַכֵּלִים תֵּכֶף בְּהַתְחָלַת הַגְּשָׁמִים), זֶה אֵינוֹ מַזִּיק, דְּכֵיוָן שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא מִצַּד אֶחָד, הֲרֵי יֵשׁ כָּאן עוֹד שָׁלֹשׁ דְּפָנוֹת כְּשֵׁרוֹת שֶׁמְּנַח עֲלֵיהֶן סְכָךְ כָּשֵׁר, וְסֻכָּה מְשֻׁלֶּשֶׁת דְּפָנוֹת גַּם כֵּן כְּשֵׁרָה, וּבִלְבַד שֶׁיְּהֵא שָׁם שִׁעוּר סֻכָּה, דְּהַיְנוּ לְכָל הַפָּחוֹת שִׁבְעָה טְפָחִים עַל שִׁבְעָה טְפָחִים בְּמֻרְבָּע, וְלֹא יֵשְׁבוּ תַּחַת הַתִּקְרָה.

הָעוֹשֶׂה סֻכָּתוֹ תַּחַת עַנְפֵי אִילָן, הֲרֵי הִיא פְּסוּלָה. וַאֲפִלּוּ אִם מֻחֲמַת הָעֲנָפִים בִּלְבַד הָיְתָה חַמָּתָהּ מְרֻבָּה מִצִּלָּתָהּ, וְאִם כֵּן בַּסְּכָךְ שֶׁהִנִּיחַ עָלֶיהָ, עָשָׂה אֶת הַסֻּכָּה, מִכָּל מָקוֹם פְּסוּלָה. וַאֲפִלּוּ אִם יִקְצֹץ אַחַר כָּךְ עַנְפֵי הָאִילָן, מִכָּל מָקוֹם הַסֻּכָּה נִשְׁאֶרֶת בְּפִסוּלָהּ, דִּכְתִיב, חַג הַסֻּכּוֹת תַּעֲשֶׂה לְךָ, וְדָרְשִׁינַן, תַּעֲשֶׂה, וְלֹא מִן הֶעָשׂוּי (עַיֵּן לְעֵיל סִימָן ט סָעִיף ו). וְלָכֵן לְאַחַר שֶׁקָּצַץ אֶת הָעֲנָפִים, צָרִיךְ הוּא לְהַגְבִּיהַּ כָּל עָנָף מִן הַסְּכָךְ וְיַחֲזוֹר וְיַנִּיחֶנּוּ לְשֵׁם סֻכָּה. וְכֵן אָסוּר לְהַנִּיחַ אֶת הַסְּכָךְ קֹדֶם שֶׁעָשָׂה אֶת הַדְּפָנוֹת, דְּבָעֵינָן שֶׁבְּהַנָּחַת הַסְּכָךְ תִּהֵא סֻכָּה כְּשֵׁרָה.

וְכֵן בְּסֻכָּה הָעֲשׂוּיָה בְּגַגּוֹת הַנִּפְתָּחִים, צָרִיךְ לִפְתֹּחַ אֶת הַגַּגּוֹת קֹדֶם שֶׁמַּנִּיחַ אֶת הַסְּכָךְ, וְאַף שֶׁאַחַר כָּךְ סוֹגֵר אֶת הַגַּג וְחוֹזֵר וּפוֹתֵחַ, אֵינוֹ מַזִּיק, דַּהֲוֵי כְּאִלּוּ פּוֹרֵס עָלֶיהָ סָדִין וְחוֹזֵר וְנוֹטְלוֹ. וּמִכָּל מָקוֹם יֵשׁ לְהַחְמִיר, שֶׁיִּהֵא הַגַּג פָּתוּחַ בְּהַכְנָסַת הֶחָג (מטה אפרים). עוֹד צְרִיכִין לְזָהֵר בְּאִלּוּ הַסֻּכּוֹת, שֶׁיִּהֵא הַגַּג פָּתוּחַ הֵיטֵב עוֹמֵד בְּשָׁוֶה עִם דֹּפֶן הַסֻּכָּה. שֶׁאִם אֵינוֹ עוֹמֵד בְּשָׁוֶה, אֶלָּא נוֹטֶה קְצָת עַל הַסְּכָךְ, אֲפִלּוּ אֵינוֹ שִׁעוּר גָּדוֹל שֶׁתִּפָּסֵל הַסֻּכָּה בְּכָךְ, מִכָּל מָקוֹם צָרִיךְ לְזָהֵר שֶׁלֹּא יֵשֵׁב בַּמָּקוֹם הַזֶּה שֶׁהַגַּג מְשֻׁפָּע, שֶׁנִּמְצָא יוֹשֵׁב תַּחַת הַגָּג (עַיֵּן לְעֵיל סָעִיף ו). אַף עַל פִּי שֶׁסְּכַּת הֶחָג פְּטוּרָה מִן הַמְּזוּזָה, מִכָּל מָקוֹם אֵלּוּ הַסֻּכּוֹת הַבְּנוּיוֹת שֶׁמִּשְׁתַּמְּשִׁים בָּהֶן כָּל הַשָּׁנָה וְנִתְחַיְבוּ בִּמְזוּזָה, גַּם בֶּחָג לֹא נִפְטְרוּ, וְאֵין צְרִיכִין אַחַר הֶחָג לְקַבֵּעַ אֶת הַמְּזוּזָה מֵחָדָשׁ.

יוֹצְאִין בְּסֻכָּה שְׁאוּלָה, אֲבָל לֹא בְּסֻכָּה גְּזוּלָה. וְלָכֵן אָסוּר לַעֲשׂוֹת סֻכָּה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים. וּבִשְׁעַת הַדְּחָק שֶׁאֵין לוֹ סֻכָּה אַחֶרֶת בְּשׁוּם אֹפֶן, יוֹשֵׁב בָּהּ וּמְבָרֵךְ עָלֶיהָ.

יֵשׁ לְזָהֵר שֶׁלֹּא יִקְצֹץ הַיִּשְׂרָאֵל בְּעַצְמוֹ סְכָךְ לְסֻכָּתוֹ, אֶלָּא יִקְנֶה מֵאַחֵר. וּבִשְׁעַת הַדְּחָק יָכוֹל לִקְצֹץ בְּעַצְמוֹ, אֶלָּא שֶׁיִּטּוֹל רְשׁוּת מִבַּעַל הַקַּרְקַע.

מֻתָּר לַעֲשׂוֹת סֻכָּה בְּחֹל הַמּוֹעֵד.

עֲצֵי סֻכָּה, בֵּין מֵהַדְּפָנוֹת בֵּין מֵהַסְּכָךְ, אֲסוּרִין בַּהֲנָאָה עַד לְאַחַר שִׁמְחַת תּוֹרָה, כֵּיוָן שֶׁהֻקְצוּ לַמִּצְוָה. וַאֲפִלּוּ לְטַל מֵהֶם קִיסָם לַחֲצֹץ שִׁנָּיו, אָסוּר. וַאֲפִלּוּ אִם נָפְלוּ, אֲסוּרִין, וְלָא מַהֲנֵי בְּהוּ תְּנַאי. וְאִם חָל שְׁמִחַת תּוֹרָה בְּעֶרֶב שַׁבָּת, אֲסוּרִין גַּם בַּשַּׁבָּת. וְכֵן נוֹיֵי סֻכָּה אֲסוּרִין בַּהֲנָאָה אֲפִלּוּ אִם נָפְלוּ. וְכֵיוָן שֶׁאֲסוּרִין בַּהֲנָאָה, לָכֵן בְּשַׁבָּת וּבְיוֹם טוֹב, אֲסוּרִין בְּטִלְטוּל מִשּׁוּם מֻקְצֶה. וּמִכָּל מָקוֹם אֶתְרוֹג הַתָּלוּי בַּסֻּכָּה לְנוֹי, מֻתָּר לְהָרִיחַ בּוֹ, דְּלֹא הֻקְצָה מֵרֵיחַ. וּבְנוֹי הַתָּלוּי בַּסְּכָךְ, נוֹהֲגִין שֶׁאֲפִלּוּ תְּנַאי לָא מַהֲנֵי. אֲבָל בְּנוֹי הַתָּלוּי בַּדְּפָנוֹת, מַהֲנֵי תְּנַאי. וְהַסְּדִינִין הַמְצָיָרִים שֶׁתְּלוּיִים בַּסֻּכָּה לְנוֹי, נוֹהֲגִין לְטַלְטְלָן, שֶׁלֹּא יִתְקַלְקְלוּ מִן הַגְּשָׁמִים, וַאֲפִלּוּ לֹא הִתְנָה בְּפֵרוּשׁ, כִּי מִסְתָּמָא מִתְּחִלָּה אַדַּעְתָּא דְּהָכִי תְּלָאָן. וּמִכָּל מָקוֹם טוֹב לְהַתְנוֹת תְּחִלָּה בְּפֵרוּשׁ, דְּהַיְנוּ קֹדֶם בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת הָרִאשׁוֹן יַעֲמֹד שָׁם וְיֹאמַר, אֲנִי מַתְנֶה שֶׁאֶהֱא מֻתָּר לֶאֱכֹל וּלְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּנוֹי סֻכָּה זוֹ מָתַי שֶׁאִרְצֶה. וְצָרִיךְ לְזָהֵר בְּנוֹי סֻכָּה אֲשֶׁר בְּדַעְתּוֹ לִטְלוֹ בְּתוֹךְ יוֹם טוֹב, שֶׁלֹּא לְקָשְׁרוֹ בְּקֶשֶׁר, אֶלָּא בַּעֲנִיבָה (עַיֵּן לְעֵיל סִימָן פ סָעִיף מ"ה, מ"ו).

גַּם לְאַחַר הֶחָג, כְּשֶׁסָּתַר אֶת הַסֻּכָּה, לֹא יִפְסַע עַל הָעֵצִים, וְלֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם לְדָבָר מְגֻנֶּה, מִשּׁוּם דְּתַשְׁמִישֵׁי מִצְוָה נִינְהוּ, כְּמוֹ צִיצִית (עַיֵּן לְעֵיל סִימָן ט סָעִיף יט).

אָסוּר לַחֲקוֹק פָּסוּק בַּסֻּכּוֹת תֵּשְׁבוּ וְגוֹ' אוֹ שְׁאָר פָּסוּק עַל דְּלַעַת וְכַיּוֹצֵא בָּהּ לְנוֹי סֻכָּה, מִשּׁוּם דְּיָבוֹא אַחַר כָּךְ לִידֵי בְּזָיוֹן. וְעוֹד, דְּאָסוּר לִכְתֹּב פָּסוּק שֶׁלֹּא לְצֹרֶךְ.

עֶרֶב סֻכּוֹת לְאַחַר חֲצוֹת הַיּוֹם, לֹא יֹאכַל פַּת, כְּדֵי שֶׁיֹּאכַל בַּסֻּכָּה לְתֵאָבוֹן. וְיֵשׁ לְהַרְבּוֹת בִּצְדָקָה בְּעֶרֶב סֻכּוֹת.